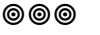

इयत्तानिहाय सर्वसामान्य उद्दिष्टे

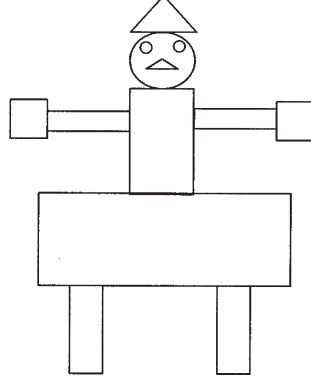
इयत्ता ३ री ते ५ वी

१. संख्याबोध होणे. (संख्यांचे ज्ञान होणे, दर्शनी व स्थानिक किंमत यांचे ज्ञान होणे.)
२. आंतरराष्ट्रीय व रोमन संख्याचिन्हांची ओळख होणे.
३. गणितातील मूलभूत क्रियांचे आकलन होणे व त्या क्रिया करता येणे. (बेरीज, बजाबाकी, गुणाकार, भागाकार)
४. विविध राशींच्या मापनाच्या प्रमाणित एककांची ओळख होणे, यांचा उपयोग करता येणे व रूपांतर (conversion) करता येणे.
५. भौमितिक साधनांच्या साहाय्याने भौमितिक आकार काढता येणे.
६. कोन व कोनांचे प्रकार ओळखणे व साधनांचा उपयोग करून कोन काढता येणे.
७. अपूर्णाकांचा संबोध स्पष्ट होणे, त्याची तुलना करता येणे व त्यांवरील क्रिया करता येणे.
८. परिमिती व क्षेत्रफळाचे संबोध स्पष्ट होणे. (चौरस व आयत) व त्यावरील उदाहरणे सोडविता येणे.
९. चित्ररूप माहिती ओळखून त्याचा अर्थ लावता येणे व वाचन करता येणे.

पाठ्यक्रम - गणित

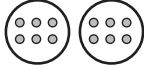
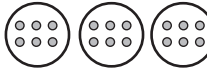
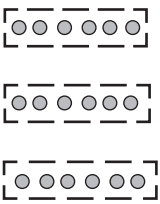
इयत्ता ३ री

क्षेत्र/घटक/उपघटक	उद्दिष्टे	सुचविलेल्या आंतरक्रिया
● क्षेत्र - भूमिती		
■ घटक - अवकाशीय संबोध व आकार		
द्विमितीय आकृत्या	<p>आयत, चौरस, त्रिकोण व वर्तुळ या द्विमितीय आकृत्या ओळखता येणे.</p> <p>आयत, चौरस, त्रिकोण व वर्तुळाचे वर्गीकरण करता येणे.</p> <p>द्विमितीय आकार तयार करता येणे.</p>	<p>विविध आकारांच्या आकृत्या वेगवेगळ्या रंगांनी रंगविण्याचा अनुभव घेणे.</p> <p>उदा.</p> <p>त्रिकोणाला लाल रंग द्या.</p> <p>आयताला निळा रंग द्या.</p> <p>कापून दिलेल्या विविध आकारांचे आयत, चौरस, त्रिकोण व वर्तुळ वर्गीकरण करण्याची संधी देणे.</p> <p>टॅनग्रॅम, टायलिंग, रंगोळी, दोरी, जिओबोर्ड यासारख्या साधनांच्या साहाय्याने विविध द्विमितीय आकार तयार करण्याची संधी देणे.</p>
द्विमितीय आकृत्यांचे घटक	<p>आयत, चौरस, त्रिकोण यांच्या कडा व कोपरे यांची अनौपचारिक ओळख होणे.</p> <p>आयत, चौरस, त्रिकोण यांच्या कडा व कोपरे यांची संख्या मोजता येणे.</p>	<p>कागदाच्या घड्यांद्वारे व काड्यांच्या साहाय्याने विविध द्विमितीय आकार (आयत, चौरस, त्रिकोण) तयार करून कडा व कोपरे यांची संख्या मोजण्याची संधी देणे.</p>
सममिती	<p>विविध आकार व आकृत्यां-तील सममिती ओळखता येणे.</p>	<p>विविध आकार व आकृत्यांतील सममिती ओळखण्याची संधी देणे.</p> <p>निसर्गात सममिती शोधण्याची संधी देणे. (सममिती ही संकल्पना लक्षात आणून देण्यासाठी निसर्गात आढळणाऱ्या पाने, फुलपाखरे इ.ची उदाहरणे द्यावीत.</p>

क्षेत्र/घटक/उपघटक	उद्दिष्टे	सुचविलेल्या आंतरक्रिया
		मात्र ही संकल्पना नेमकेपणाने समजण्यासाठी आयत, चौरस इ. भूमितीय आकार हाताळण्याची संधी द्यावी.)
बंदिस्त व खुल्या आकृत्या	बंदिस्त व खुल्या आकृत्यांची ओळख होणे. आकृत्यांचे बंदिस्त व खुल्या आकृत्या असे वर्गीकरण करता येणे.	रांगोळी तसेच ठिपक्याच्या कागदावर चित्र काढून बंदिस्त व खुल्या आकृत्या ओळखण्याची संधी देणे.
<p>● क्षेत्र - संख्याज्ञान</p> <p>■ घटक - १००० पर्यंतच्या संख्या</p>		
पूर्ण शतकाची ओळख	पूर्ण शतक समजणे व मोजता येणे.	प्रतीके/वस्तू वापरून शतक/ शंभर मोजण्याची संधी देणे. १ शतक म्हणजे एकशे किंवा शंभर, २ शतक म्हणजे दोनशे, १० शतक म्हणजे दहाशे किंवा एक हजार हे समजण्याची संधी देणे.
तीन अंकी संख्या - ओळख, वाचन व लेखन	एकक, दशक व शतक रूपांतील वस्तू किंवा प्रतीके मोजून संख्या सांगता, वाचता व लिहिता येणे.	वस्तूंच्या साहाय्याने दशक किंवा शतकामध्ये एकक वाढवून मोजण्याचा अनुभव देणे. प्रतीकांच्या साहाय्याने शतकामध्ये एकक व दशक वाढवून मोजण्याचा, लिहिण्याचा व वाचण्याचा अनुभव देणे. नाणी-नोटांच्या साहाय्याने शतकामध्ये एकक व दशक वाढवून मोजण्याचा लिहिण्याचा व वाचण्याचा अनुभव देणे. संख्याकार्डांचा वापर करून संख्या वाचण्याचा सराव देणे.

क्षेत्र/घटक/उपघटक	उद्दिष्टे	सुचविलेल्या आंतरक्रिया								
स्थानिक किंमत व विस्तारित मांडणी	संख्यांतील अंकांची स्थानिक किंमत समजणे व व्यक्त करता येणे. दिलेल्या अंकांपासून लहानांत - लहान व मोठ्यांत मोठी संख्या तयार करता येणे.	संख्यांतील अंकांची स्थानिक किंमत सांगण्याची संधी देणे. प्रतीकांच्या/मणीतारेच्या साहाय्याने बेरजेच्या रूपांत संख्या व्यक्त करण्याची संधी देणे. प्रतीकांच्या, मणीतारेच्या, Arrow Card च्या साहाय्याने स्थानिक किंमतीचा अनुभव देणे. घडी पट्टी विद्यार्थ्यांकडून तयार करून घेणे.(परिशिष्ट) <table border="1" style="margin-left: auto; margin-right: auto;"> <tr> <td>३००</td> <td>+</td> <td>२०</td> <td>+</td> <td>१</td> </tr> </table> <table border="1" style="margin-left: auto; margin-right: auto;"> <tr> <td>३</td> <td>२</td> <td>१</td> </tr> </table>	३००	+	२०	+	१	३	२	१
३००	+	२०	+	१						
३	२	१								
संख्यांचा क्रमसंबंध	संख्यांचा लहानमोठेपणा सांगता येणे. <, >, = या चिन्हांचा वापर करता येणे. संख्येच्या लगतची मागची व लगतची पुढची संख्या सांगता येणे. 1000 पर्यंतच्या तीन किंवा चार संख्यांचा चढता-उतरता क्रम लावता येणे.	परिचित उदाहरणे घेऊन संख्यांचा लहानमोठेपणा ठरविण्याचा सराव घेणे. लहानमोठेपणा ठरवल्यानंतर <, >, = या चिन्हांचा वापर करून दर्शविणे. प्रसंग निर्माण करून त्यावर प्रश्न विचारणे. चर्चेतून अनुभव देणे. संख्यांचा चढता-उतरता क्रम लावणे. चढता-उतरता क्रम याच्या अर्थाची चर्चा घडवून आणणे.								
● क्षेत्र - संख्यांवरील क्रिया										
■ घटक - बेरीज व वजाबाकी										
शाब्दिक उदाहरणे	बेरीज व वजाबाकीची शाब्दिक उदाहरणे तयार करता येणे व सोडविता येणे.	दैनंदिन जीवनातील प्रसंगांवर आधारित बेरीज व वजाबाकीची शाब्दिक उदाहरणे तयार करणे व सोडविणे.								

क्षेत्र/घटक/उपघटक	उद्दिष्टे	सुचविलेल्या आंतरक्रिया		
		<p>उदा.</p> <p>१) गट एकत्र करणारी (माझ्याकडे ५ निळे व ७ लाल खडू आहेत. तर माझ्याकडे एकूण किती खडू आहेत ?)</p> <p>२) बदल होणारी (चेतनकडे १५ फुगे होते, त्यातले ६ फुगे फुटले, आता चेतनकडे किती फुगे आहेत ?)</p> <p>३) अज्ञात सुरुवात असलेली (उदा. मालाकडे काही गोट्या होत्या, टिनाने तिला ५ गोट्या दिल्या, आता मालाकडे २४ गोट्या आहेत, तर मालाकडे आधी किती गोट्या होत्या ?)</p> <p>४) माहीत नसलेले भाग असलेली (उदा. वर्गात एकूण मुले ३२ आहेत व त्यात १५ मुलगे आहेत तर मुली किती ?)</p> <p>५) तुलनेची सोपी उदाहरणे (पल्लवीकडे चित्रकलेची १६ पुस्तके आहेत आणि अकबरकडे चित्रकलेची १२ पुस्तके आहेत, तर अकबरकडे पल्लवी एवढी पुस्तके असण्यासाठी अकबरला किती पुस्तके घ्यावी लागतील ?)</p>		
बिनहातच्याची व हातच्याची बेरीज	<p>३ अंकी संख्येत ३ अंकी संख्या मिळवता येणे. (उत्तर १००० पर्यंत)</p> <p>३ अंकी संख्येत २ अंकी संख्या मिळवता येणे. (उत्तर १००० पर्यंत)</p> <p>३ अंकी संख्येत १ अंकी संख्या मिळवता येणे. (उत्तर १००० पर्यंत)</p>	<p>दैनंदिन जीवनातील उदाहरणांच्या मदतीने बेरीज करण्याची संधी देणे. (उभी व आडवी मांडणी अपेक्षित)</p> <p>टीप : बेरजेची उभी मांडणी करताना ती अंकांची स्थाने लक्षात घेऊन करावी. या विषयी चर्चा घडवावी.</p> <table style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="border: 1px solid black; padding: 5px; text-align: center;"> $\begin{array}{r} 2 \quad 8 \quad 5 \\ + \quad \quad 3 \quad 6 \\ \hline \end{array}$ </td> <td style="border: 1px solid black; padding: 5px; text-align: center;"> $\begin{array}{r} 2 \quad 8 \quad 5 \\ + \quad 3 \quad 6 \\ \hline \end{array}$ </td> </tr> </table> <p>वरीलपैकी कोणती मांडणी योग्य व ती का? याची चर्चा घडविणे.</p>	$\begin{array}{r} 2 \quad 8 \quad 5 \\ + \quad \quad 3 \quad 6 \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r} 2 \quad 8 \quad 5 \\ + \quad 3 \quad 6 \\ \hline \end{array}$
$\begin{array}{r} 2 \quad 8 \quad 5 \\ + \quad \quad 3 \quad 6 \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r} 2 \quad 8 \quad 5 \\ + \quad 3 \quad 6 \\ \hline \end{array}$			
बिनहातच्याची व हातच्याची वजाबाकी	<p>३ अंकी संख्येतून ३ अंकी संख्या वजा करता येणे.</p> <p>३ अंकी संख्येतून २ अंकी संख्या वजा करता येणे.</p> <p>३ अंकी संख्येतून १ अंकी संख्या वजा करता येणे.</p>	<p>३ अंकी संख्येतून ३/२/१ अंकी संख्या वजा करता येणे.</p> <p>३ अंकी संख्येत १ अंकी संख्या मागे मोजून वजा करण्याचा सराव देणे.</p> <p>दैनंदिन जीवनातील उदाहरणांच्या मदतीने वरील क्रिया करण्याची संधी देणे.</p> <p>उभी व आडवी मांडणी करून उदाहरणे सोडविण्याचा सराव देणे.</p>		

क्षेत्र/घटक/उपघटक	उद्दिष्टे	सुचविलेल्या आंतरक्रिया
■ घटक - गुणाकार		
गुणाकार संबोध	<p>गुणाकार म्हणजे एकाच संख्येची पुन्हा पुन्हा केलेली बेरीज हा संबोध समजणे.</p> <p>गुणाकार म्हणजे पट हे समजणे.</p> <p>गुणाकाराची मांडणी करता येणे.</p>	<p>शाब्दिक उदाहरणे व साहित्य वापरून गुणाकाराचा संबोध समजून घेणे. उदा. प्रत्येक टोपलीत ५ फळे आहेत, तर सहा टोपल्यात किती फळे?</p> <p>$५ + ५ + ५ + ५ + ५ + ५ = ५ \times ६ = ३०$ हे समजून घेणे.</p> <p>एका पेनची किंमत ₹ ४ आहे, तर तीन पेनांची किंमत किती?</p> <p>$४ + ४ + ४ = ४ \times ३ = १२$</p> <p>पट म्हणजे गुणाकार हा संबोध रुजविणे.</p> <p>उदा. दुप्पट म्हणजे २ ने गुणाकार, तिप्पट म्हणजे ३ ने गुणाकार इ. हे समजणे व ह्या शब्दांचा वापर करणे.</p>
गुणाकार पाढे	<p>६, ७, ८ व ९ चे पाढे तयार करणे.</p> <p>पाढे म्हणता व लिहिता येणे.</p>	<p>२ ते ५ व १० चे पाढे म्हणणे व नवीन पाढे तयार करण्याची संधी देणे.</p> <p>६ एक वेळा $६ \times १ = ६$</p> <p>६ दोन वेळा $६ \times २ = १२$</p> <p>६ तीन वेळा $६ \times ३ = १८$</p> <p>सहा त्रिक अठरा म्हणजे $६ \times ३ = १८$ याप्रमाणे म्हणण्याची संधी देणे.</p> <p>टिकल्या लावून खेळ घेणे</p> <p> एकेका पटीत वाढवणे</p> <p>पाढ्यातील आकृतिबंध समजून आनंद घेण्याची संधी देणे.</p> <p>उदा. १) ७ चा पाढा ५ व २ चे पाढे वापरून तयार करणे.</p>

क्षेत्र/घटक/उपघटक	उद्दिष्टे	सुचविलेल्या आंतरक्रिया												
शून्याचा गुणाकार गुणधर्म	कोणत्याही संख्येने शून्याला गुणल्यास गुणाकार शून्य येतो हे समजणे.	$0 + 0 + 0 = 0 \times 3 = 0$ $3 \times 8 = 92$ $3 \times 3 = 9$ $3 \times 2 = 6$ $3 \times 9 = 3$ $3 \times 0 = 0$												
शाब्दिक उदाहरणे	<p>गुणाकाराची शाब्दिक उदाहरणे अर्थ समजून स्वतःच्या पद्धतीने सोडवता येणे.</p> <p>शाब्दिक उदाहरणांची मांडणी गुणाकाराच्या स्वरूपात करता येणे.</p> <p>गुणाकाराची शाब्दिक उदाहरणे तयार करून सोडविता येणे.</p>	<p>शाब्दिक/चित्रातील उदाहरणांचा अर्थ समजून स्वतःची पद्धत (पुन्हा पुन्हा बेरीज, गुणाकार, इ.) वापरून सोडविण्याची संधी देणे.</p> <p>वरील उदाहरणांची मांडणी गुणाकाराच्या स्वरूपात करून घेणे. दर, किंमती, समान गट अशा प्रकारची उदाहरणे सोडविण्याचा सराव देणे.</p> <p>उदा : १) एका पेनाची किंमत १२ ₹. असेल, तर ६ पेनांची किंमत किती?</p> <p>२) एका डब्यात ५ लाडू मावतात तर ८ डब्यांत किती लाडू मावतील?</p> <p>गुणाकाराची शाब्दिक उदाहरणे तयार करण्याची व सोडविण्याची संधी देणे.</p>												
दोन अंकी संख्येला एक अंकी संख्येने गुणणे.	चौकटीचा वापर करून (Lattice) दोन अंकी संख्येला एक अंकी संख्येने गुणता येणे.	<p>चौकटीचा वापर करून (Lattice) २ अंकी संख्येला १ अंकी संख्येने गुणण्याचा अनुभव देणे व ही पद्धत वापरून गुणाकार करण्याची संधी देणे.</p> <p>$20 \times 3 = ?$</p> <div style="display: flex; align-items: center;"> <table border="1" style="border-collapse: collapse; text-align: center;"> <tr> <td>१०</td> <td>१०</td> <td>१०</td> </tr> <tr> <td>१०</td> <td>१०</td> <td>१०</td> </tr> </table> $20 \times 3 = 60$ </div> <p>$26 \times 3 = ?$</p> <div style="display: flex; align-items: center;"> <table border="1" style="border-collapse: collapse; text-align: center;"> <tr> <td></td> <td>२०</td> <td>६</td> </tr> <tr> <td>३</td> <td>६०</td> <td>१८</td> </tr> </table> <div style="margin-left: 20px;"> $26 \times 3 = 78$ </div> </div>	१०	१०	१०	१०	१०	१०		२०	६	३	६०	१८
१०	१०	१०												
१०	१०	१०												
	२०	६												
३	६०	१८												

क्षेत्र/घटक/उपघटक	उद्दिष्टे	सुचविलेल्या आंतरक्रिया																				
पूर्ण दशकाच्या गुणाकाराचा गुणधर्म	पूर्ण दशकाच्या गुणाकाराचा गुणधर्म समजणे.	<p>३ × १० म्हणजे ३ ची दहापट किंवा तीन दाहे ३०. ४ ची दहापट म्हणजे ४ × १० किंवा चार दाहे ४०. अशी उदाहरणे वापरून तयार झालेल्या आकृतिबंधावर चर्चा घडवून आणणे व गुणधर्म लक्षात आणून देणे. १० × १० म्हणजे १० ची दहापट किंवा दहा दाहे १००, २० × १० म्हणजे २० ची दहापट किंवा वीस दाहे २००, ९० × १० म्हणजे ९० ची दहापट किंवा नव्वद दाहे ९००, १० × २० म्हणजे १० ची वीसपट किंवा २००, २० × २० म्हणजे २० ची वीसपट किंवा ४००, १० × ३० म्हणजे १० ची तीसपट किंवा ३००, २० × ३० म्हणजे २० ची तीसपट किंवा ६००, १० × ९० म्हणजे १० ची नव्वदपट किंवा ९००</p>																				
दोन अंकी संख्येला दोन अंकी संख्येने गुणणे.	चौकटीचा वापर करून (Lattice) २ अंकी संख्येला २ अंकी संख्येने गुणता येणे.	<p>२५ × १२</p> <table style="margin-left: auto; margin-right: auto;"> <tr> <td></td> <td>२०</td> <td>५</td> <td>२००</td> </tr> <tr> <td>१०</td> <td style="border: 1px solid black;">२००</td> <td style="border: 1px solid black;">५०</td> <td>+५०</td> </tr> <tr> <td>२</td> <td style="border: 1px solid black;">४०</td> <td style="border: 1px solid black;">१०</td> <td>+१०</td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> <td>- - -</td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> <td>३००</td> </tr> </table> <p>२५ × १२ = ३००</p>		२०	५	२००	१०	२००	५०	+५०	२	४०	१०	+१०				- - -				३००
	२०	५	२००																			
१०	२००	५०	+५०																			
२	४०	१०	+१०																			
			- - -																			
			३००																			
■ घटक - भागाकार																						
भागाकार व भागाकारचिन्ह (÷) यांची ओळख	भागाकार म्हणजे समान भाग करणे हे समजणे. भागाकाराच्या चिन्हाचा वापर करून मांडणी करता येणे.	शाब्दिक उदाहरणे व साहित्य वापरून भागाकाराचा संबोध समजून घेणे. उदा. टोपलीत ८आंबे आहेत, २ मुलींना ते समान वाटले तर प्रत्येक मुलीला किती आंबे मिळतील? हे स्वतःची पद्धत वापरून मांडणी करून सोडवणे.																				
भाज्य, भाजक, भागाकार व बाकी यांची ओळख	भाज्य, भाजक, भागाकार व बाकी ओळखणे.	वर्गातील विद्यार्थ्यांचा खेळात समावेश करून घेणे. उदा: (एकूण विद्यार्थी ३८) शिक्षक सूचना देतील की, "४ चे गट करा." नंतर प्रश्न विचारतील. १. प्रत्येक गटात किती विद्यार्थी? → (४) २. एकूण गट किती? → (९) ३. सर्व गटातील विद्यार्थी किती? → (३६) ४. उरलेले विद्यार्थी किती? (गटात नसलेले) → (२)																				

प्रा. शि. अभ्यासक्रम २०१२ - भाषेतर विषय : भाग - १ : इयत्ता १ ली ते ५ वी : गणित : (३६)

क्षेत्र/घटक/उपघटक	उद्दिष्टे	सुचविलेल्या आंतरक्रिया
		<p>या प्रमाणे खेळ घेऊन सराव देणे.</p> <p>शाब्दिक उदाहरणे व साहित्य वापरून भाज्य, भाजक, भागाकार व बाकी यांचा अर्थ समजण्याची संधी देणे.</p> <p>उदा.</p> <p>१. माझ्याकडे १५₹ आहेत. एका पेनाची किंमत ५₹ आहे, तर मी या रकमेत जास्तीत जास्त किती पेन घेऊ शकते?</p> <p>२. १४ व्ह्या ४ मुलींना समान वाटल्यास प्रत्येकीला ३ व्ह्या मिळाल्या व २ व्ह्या उरल्या.</p>
● क्षेत्र - मापन		
■ घटक - लांबी		
लांबीच्या प्रमाणित एककाची ओळख (सेंटिमीटर)	सेंटिमीटर हे एकक मोजपट्टीवरून समजणे. सेंटिमीटर हे एकक घेऊन मापन करता येणे.	कागदाच्या पट्टीवर खुणा करून स्वतःची पट्टी तयार करून विविध वस्तूंची लांबी मोजणे. मोजपट्टीच्या साहाय्याने कागदास १-१ सेंटिमीटरवर घड्या घालून विविध वस्तूंची लांबी मोजणे. मोजपट्टीच्या साहाय्याने विविध वस्तूंची लांबी मोजणे.
लांबीच्या प्रमाणित एककाची ओळख (मीटर)	मीटर हे एकक समजणे. मीटर हे एकक घेऊन मापन करता येणे. १०० सेमी = १ मीटर हा संबोध समजणे.	कागदाच्या पट्टीवर खुणा करून स्वतःची पट्टी तयार करून विविध वस्तूंची लांबी मोजणे. मीटरपट्टीच्या साहाय्याने दोरीचे १ मीटरचे तुकडे तयार करणे. विविध वस्तूंची लांबी १ मीटरपेक्षा कमी आहे की जास्त आहे याचा अंदाज करून पडताळा घेणे. एक मीटर लांब दोरीचे तुकडे वापरून विविध वस्तूंच्या लांबीची तुलना करणे. मोजपट्टीच्या साहाय्याने विविध वस्तूंची लांबी मोजणे. १०० सेमी = १ मीटर हे अनुभवणे. मोजपट्टीच्या साहाय्याने मीटर व सेंटिमीटर ही एकके वापरून वस्तूंची लांबी मोजण्याचा अनुभव घेणे. उदा: ११५ सेंटिमीटर म्हणजे १ मीटर १५ सेंटिमीटर.

क्षेत्र/घटक/उपघटक	उद्दिष्टे	सुचविलेल्या आंतरक्रिया
■ घटक - वस्तुमान (वजन)		
वजनाच्या प्रमाणित एककाची ओळख (किलोग्रॅम)	किलोग्रॅम हे एकक समजणे. किलोग्रॅम हे एकक घेऊन मापन करता येणे.	विविध वस्तूंचे वजन १ किलोग्रॅम पेक्षा कमी आहे की जास्त आहे, याचा अंदाज करणे व तो पडताळून पाहणे. एक-अर्धा-पाव किलोग्रॅम वजनांच्या मदतीने वस्तूंचे प्रत्यक्ष वजन करण्याचा अनुभव घेणे.
■ घटक आकारमान व धारकता	पाण्याने भांड्यातील व्यापलेल्या जागेस त्या पाण्याचे आकारमान म्हणतात हे समजणे. भांड्याची धारकता म्हणजे काय हे समजणे. १ लीटर पाणी म्हणजे किती? हे समजणे. भांड्याची धारकता लीटर मध्ये मोजता येणे.	वर्गातील वेगवेगळे विद्यार्थी किती पाणी पितात याची चर्चा करणे. एका दिवशी प्रत्येक विद्यार्थी किती पाणी पितो याची चौकशी करणे. वेगवेगळ्या आकाराच्या १ लीटर धारकतेच्या बाटल्या वापरून १ लीटर पाणी म्हणजे किती याची चर्चा करणे. ग्लासची धारकता वेगवेगळी असल्यामुळे प्रमाणित एककाची गरज आहे हे समजणे. बादली, भांडी इ मध्ये किती लीटर पाणी मावेल याचा अंदाज व पडताळा घेण्याची संधी देणे.
■ घटक - कालमापन		
घड्याळ वाचन	घड्याळ्याचे वाचन करता येणे. (तास व मिनिटे) एका तासात ६० मिनिटे असतात हे समजणे.	घड्याळ वाचनाचा सराव घेणे. (तास व मिनिटे) दिनक्रमातील विविध घटनांच्या वेळा सांगण्याची संधी देणे. चित्रातील घड्याळ पाहून वेळ सांगता येणे.

क्षेत्र/घटक/उपघटक	उद्दिष्टे	सुचविलेल्या आंतरक्रिया									
घटनांचा कालावधी	विविध क्रियांसाठी लागणाऱ्या वेळेचा अंदाज करता येणे.	दिलेला तक्ता पूर्ण करण्याची संधी देणे. उदा, क्रिया : दात घासणे, दही बनविणे, शाळेचा दिवस, भाजी चिरणे, पतंग उडविणे, कुत्र्याचे पिल्लू चालू लागणे इ. <table border="1"> <tr> <td>पूर्ण होण्यासाठी मिनिटे लागतात</td> <td>पूर्ण होण्यासाठी तास लागतात</td> <td>पूर्ण होण्यासाठी दिवस लागतात</td> </tr> <tr> <td>दात घासणे</td> <td>शाळेचा दिवस</td> <td>कुत्र्याचे पिल्लू चालू लागणे</td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> </table>	पूर्ण होण्यासाठी मिनिटे लागतात	पूर्ण होण्यासाठी तास लागतात	पूर्ण होण्यासाठी दिवस लागतात	दात घासणे	शाळेचा दिवस	कुत्र्याचे पिल्लू चालू लागणे			
पूर्ण होण्यासाठी मिनिटे लागतात	पूर्ण होण्यासाठी तास लागतात	पूर्ण होण्यासाठी दिवस लागतात									
दात घासणे	शाळेचा दिवस	कुत्र्याचे पिल्लू चालू लागणे									
दिनदर्शिका	दिनदर्शिका वाचता येणे. जन्मतारीख दिली असता वय काढता येणे. (पूर्ण वर्षात)	दिनदर्शिकेवरून विविध सण यावर्षी कोणत्या महिन्यात येतात? यावर चर्चा करणे. उदा. आज पासून दिवाळी किती दिवसांनी येते? जन्मतारखेवरून विविध बाबींची चर्चा करण्याची संधी देणे. उदा. अदितीची जन्मतारीख १२/०७/२००७ आहे तर, १. तिचा जन्म १२ _____ २००७ ला झाला. २. १२/०७/२०१३ ला तिचे वय किती? ३. ती १० वर्षाची केव्हा होईल?									
■ घटक - नाणी-नोटा											
१००० ₹ पर्यंतच्या नोटा नाणी यांची ओळख	१००० ₹ पर्यंतच्या नोटा व नाणी ओळखता येणे व त्याचे मूल्य समजणे. नोटा व नाणी एकत्र करून १००० ₹ पर्यंतची रक्कम तयार करता येणे. दैनंदिन-व्यवहार करता येणे.	गणितपेटीतील नोटा व नाणी वापरून दिलेली रक्कम तयार करण्याची संधी देणे. उदा. "माझ्याकडे ५० ₹ ४ च्या नोटा आहेत, तर माझ्याजवळ किती रुपये आहेत?" "माझ्याकडे ४ नोटा आहेत आणि त्यांची एकूण किंमत १७० ₹ आहे तर त्या नोटा कोणत्या?" इ. प्रश्न विचारणे व वेगवेगळ्या उत्तरांवर चर्चा करणे. बाजारहाटाचा अनुभव घेणे.									

क्षेत्र/घटक/उपघटक	उद्दिष्टे	सुचविलेल्या आंतरक्रिया
■ घटक - शाब्दिक उदाहरणे		
शाब्दिक उदाहरणे (मापन)	मापनाची मिश्र उदाहरणे सोडविता येणे.	गोष्टींद्वारे दैनंदिन जीवनातील प्रसंग देऊन मापनाशी संबंधित बेरीज, वजाबाकी व गुणाकाराची मिश्र उदाहरणे सोडविण्याची संधी देणे. उदा. एक मुलगी बाजारात जाऊन विविध वस्तू जसे दूध, भाजी, कापड खरेदी करते. बाजारात एक लीटर दुधाची किंमत ४० ₹ तर, दोन लीटर दुधाची किंमत किती?
क्षेत्र : अपूर्णाक		
अर्धा, पाव, पाऊण यांची ओळख	एका पूर्ण वस्तूचा अर्धा, पाव, पाऊण व्यक्त करता येणे. एका समूहाचा अर्धा, पाव, पाऊण काढता येणे. दिलेल्या लांबी/वजन/आकारमान/रकम इ. चा अर्धा, पाव, पाऊण काढता येणे. (अपूर्णाक संख्येत दाखविणे अपेक्षित नाही)	पोळी, भाकरी, केक अशा वस्तूंचा अर्धा, पाव, पाऊण भाग करण्याची संधी देणे. पूर्णाचे चार समान भाग केल्यास पाव भाग मिळतो व अर्ध्याचा अर्धा केल्यासही मूळ पूर्णाचा पाव भाग मिळतो हे कृतीतून समजून घेणे. निम्मा, चतकोर यासारख्या बोलीभाषेचा वापर करण्याची संधी देणे. अर्धा/पाव/पाऊण डझन म्हणजे किती हे समजून घेणे. याप्रमाणे मीटर, रकमा इ. चे अर्धा/पाव/पाऊण भाग शाब्दिक उदाहरणाद्वारे करण्याची संधी देणे. उदा. माझ्या लहान भावाचे वय माझ्या वयाच्या अर्धे आहे, म्हणजे किती आहे?
● क्षेत्र - माहितीचे व्यवस्थापन		
■ घटक - चित्ररूप माहिती		
ताळ्याच्या खुणा	खुणांच्या साहाय्याने माहितीची नोंद करता येणे. योग्य त्या चित्ररूपाच्या साहाय्याने माहिती व्यक्त करता येणे.	विविध उदाहरणांच्या साहाय्याने किंवा गोळा केलेल्या माहितीच्या आधारे ताळ्याच्या खुणा (टॅली मार्क) करण्याचा अनुभव देणे. गोळा केलेली माहिती/चित्ररूप माहिती यावरून निष्कर्ष काढण्याचा अनुभव चर्चेच्या आधारे देणे.

क्षेत्र/घटक/उपघटक	उद्दिष्टे	सुचविलेल्या आंतरक्रिया										
	माहितीच्या आधारे चर्चा करून निष्कर्ष काढता येणे.	कमलच्या बागेत खूप फुलझाडे आहेत. तिने एके दिवशी काही फुले गोळा केली. तिने फुलांच्या संख्येची खालील प्रमाणे नोंदणी केली. चित्ररूप माहितीतून खालील प्रश्नांची उत्तरे शोधा. <table border="1" style="margin-left: auto; margin-right: auto;"> <tr> <td>फुले</td> <td>फुलांची संख्या</td> </tr> <tr> <td>मोगरा</td> <td>*****</td> </tr> <tr> <td>जास्वंद</td> <td>***</td> </tr> <tr> <td>सूर्यफूल</td> <td>*</td> </tr> <tr> <td>गुलाब</td> <td>*****</td> </tr> </table> <p>१. सगळ्यांत जास्त फुले कोणती? २. जास्वंदीची किती फुले होती?, इ.</p>	फुले	फुलांची संख्या	मोगरा	*****	जास्वंद	***	सूर्यफूल	*	गुलाब	*****
फुले	फुलांची संख्या											
मोगरा	*****											
जास्वंद	***											
सूर्यफूल	*											
गुलाब	*****											
● क्षेत्र-आकृतिबंध (patterns)												
■ घटक - आकृतिबंध												
विविध भौमितिक आकारांतून आकृतिबंध (patterns)	साधे सममित आकार व आकृतिबंध (patterns) ओळखता येणे.	परिसरात दिसणारे विविध आकृतिबंध- इमारती, फरश्या, कौले, पिकांची लावणी, इ. मधील आकृतिबंध ओळखण्याची संधी देणे.										
संख्यामधील आकृतिबंध (patterns)	सरळ रेषा व इतर भौमितिक आकार यातून नक्षी व आकृतिबंध तयार करणे.	सरळरेषा व इतर भौमितिक आकार यातून नक्षी व आकृतिबंध तयार करण्याची संधी देणे.										
	संख्यामालिकेतील विविध आकृतिबंध (patterns) ओळखता येणे.	संख्यामालिकेमधील आकृतिबंध ओळखून त्यानुसार पुढील काही संख्या ओळखण्याची संधी देणे.										